

La irracionalitat del projecte Ciudad de las Lenguas de Castelló i el que suposa de provocació descarada a la comunitat valencianoparlant de la vila queda patent en recordar tan sols l'història castellanenc de la primera meitat del segle XX

La cara provinciana de Castelló de la Plana

Vicent Pitarch

■ Una visita convencional pels carrers de la vila encomana tot d'una al foraster la impressió que Castelló de la Plana és un marasma d'edificis incontrolats que emergeixen enmig d'un caos urbanístic absolutament impresentable. Heus ací que el «desenvolupisme» que va promoure la tecnocràcia franquista troba la seua continuïtat en una política d'especulació ferotge que no respecta ni el modest inventari que constituïa el patrimoni arquitectònic local.

És el cas que, entre els espais mediàtics d'aquestes latituds i àdhuc arreu d'àrees extenses de la pell de brau, la ciutat de Tombatossals ha començat a obrir-se pas i no precisament gràcies a mèrits propis guanyats en camps com ara la planificació del seu paisatge —sense dubte, ben digne de respecte i protecció—, ni a causa de produir nous artistes de prestigi o investigadors de renom, ni per figurar a l'avantguarda d'algun moviment de caire pacifista, solidari, cultural... Més aviat la imatge del Castelló dels nostres dies porta adherida l'empremta de personatges foscos, inquietants, que salten a l'actualitat més cridanera, des de les instàncies de la política institucional, fins i tot des de la preeminència de l'Administració eclesiàstica, i encara des d'altres racons boirosos del teixit social.

Definitivament, la nostra Castelló d'ara s'exhibeix com una ciutat en expansió imparabile i greument degradada, en la qual sembla que flueix el diner fàcil i que es mostra generosament oberta a formidables fluxos migratoris. Dins d'aquesta mateixa dinàmica ha esde-

vingut també, pas a pas, una ciutat atrotinada —tal com dicten els especuladors—, sense perfil i, a fi de comptes, com més va més provinciana. Sense dubte, la Castelló que ens ha arribat a començament del segle XXI té traces abundants de vila una mica estentòria, en la qual ni tan sols hi manca algun focus mediàtic promotor de la crispació

Carles Salvador

social; és una vila despersonalitzada, que disposa de recursos fabulosos de castellanització ambiental, un fenomen que progressa a uns ritmes esbalaïdors. En aquesta comesa, una de les estratègies que té acreditats rèdits notoris és la importació del fenomen blavero, que ara mateix constitueix una de les novetats més ignominioses amb què ens obsequia la dreta local acastellanada i àgrafa. Així doncs, som al davant d'una ciutat de nova planta, que en bona

mesura ha perdut el conjunt de trets que la identificaven setanta anys arrere, al temps de la República. Fet i fet, la Castelló «oficial» d'avui costaria de ser reconeguda tant pels veïns i veïnes de la vila i ravals d'aleshores com pels prohoms memorables que van bastir, des de la Societat Castellonenca de Cultura i des de l'Ateneu de Castelló, una de les èpoques més glòries de la història de la ciutat.

Certament, fou aquella la Castelló de la concòrdia i d'exaltació de valors humanístics, que precisament per una tal condició fou reconeguda com a capital cultural inqüestionable, incomparable. De fet, el valencianisme de l'època coincidir a atorgar a la capital de la Plana una funció rectora dins de la trajectòria cultural valenciana del primer terç del segle XX. Com a mostra, recordem la convicció amb què s'hi manifestava Robert Moròder («Ben bé Castelló es pot considerar un dels més forts reductes del pensament cultural valencià») o l'opinió d'E. Navarro Borràs, que no s'estava de proclamar: «Tenim els ulls posats en Castelló.»

Fins i tot, de Barcelona estant, Feliu Elias i Bracons, Joan Sacs, saludava el «prestigi indiscutible» que assolía la Societat Castellonenca, alhora que la reconeixia com una entitat que feia «feina europea, feina seriosa i útil, treball propi de la gent preparada i solvent que pot actuar a l'europea.» Al capdavant, des de Timó, Gaetà Huguet es feia ressò del famós diagnòstic d'Azorín, segons el qual «la seu de la intel·lectualitat del País Valencià és a Castelló.» Sense

dubte, aquella era la Castelló que s'ha fet creditora amb mèrits sobrers de ser vindicada sempre. Justament el prestigi i l'autoritat moral que va saber guanyar-se foren les raons angulars perquè la ciutat encapçalara, duent-lo a port, el formidable procés que va ser el triomf de la normativització moderna de la llengua al País Valencià.

I bé, units de manera indefectible a aquella etapa gloriosa hi ha una munió de noms que han esdevingut emblemàtics per a tot el veïnat castellanenc, noms insígnia de la cultura i la civilitat local. En efecte, juntament amb els geòlegs Vicent Sos Baynat i Josep Royo, l'arqueòleg Francesc Esteve, els artistes Joan Baptista Porcar i Joan Baptista Adsuara o el botànic Manuel Calduch, hem de situar humanistes del pes de Salvador Guinot, Lluís Revest, Bernat Artola, Àngel Sánchez Gozalbo, Vicent Pascual i Tirado, o Casimir Melià, als quals no fóra desmesurat d'afegir-hi Carles Salvador. Heus ací, doncs, una nissaga irrepètible de castellanencs il·lustres, que s'ha vist continuada per Miquel Peris, Matilde Salvador o Germà Colón.

Cultura: «Partim de la unitat de la llengua catalanesca, no destruïda pels dialectes del Principat de Catalunya, del Reialme de València, de les Illes Balears, d'Alguer i de Rosselló» (Salvador Guinot). I també: «No existix una llengua valenciana independent de la catalana [...]. L'únic sistema ortogràfic dels proposats fins a l'hora d'ara són les Normes de l'Institut [d'Estudis Catalans].»

No cal dir que unes conviccions cíviques i idiomàtiques com aquestes van possibilitar que Castelló de la Plana abanderara l'acord de la reforma fabriana al País Valencià. Notem, a més, que fou des d'unes bases com aquestes que aquella generació de castellanencs van bastir l'imaginari local. En efecte, el cicle festiu de la Magdalena, així com el conjunt mitològic del Tombatossals, amb la constel·lació de símbols que graviten al seu entorn, responen a la percepció que la identitat castellanenca va lligada de manera indissociable a la llengua catalana.

Avui dia, al cap d'una setantena d'anys, la Castelló oficial enceta la promoció oberta del secessionisme

Els signants de les Normes de Castelló dies després de la signatura (1932)

Naturalment, jo no podria passar per alt ací que la nòmina acabada d'aduir de la generació castellanenca de la República va compartir l'estima reverent per la llengua nacional dels valencians, el compromís per conrear aquest mateix idioma des de la creativitat i des de la recerca i, per descomptat, el reconeixement insubornable de la seua catalanitat. Per bé que són força conegudes, no sé estar-me de reproduir, una vegada més, les frases lapidàries que definien la mentalitat d'aquell estol d'intel·lectuals, originals del president i del secretari de la Societat Castellonenca de

(que, ben mirat, no és sinó l'intent de justificar la pròpia deserció lingüística), una maniobra que constitueix la renúncia explícita a la millor tradició cultural que mai haja produït la ciutat. I val a dir que, en aquesta estratègia al·lucinant, els capitosts locals gosen traure's de la mànega el projecte de la «*Ciudad de las Lengüas*», el qual no sols constitueix un atac obert a la racionalitat, sinó també una provocació descarada a la comunitat catalanoparlant de la vila i ravals, la qual ha marcat, a través de la història, el batec social i cultural de la ciutat de les Normes del 32. ■